

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 208/05-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. októbra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Babjaka a Jána Lubyho o sťažnosti Mgr. L. T., bytom B., zastúpenej advokátkou JUDr. V. D., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 52/97 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. L. T. na prerokovanie jej vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 52/97 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 52/97 p r i k a z u j e k o n ať bez zbytočných prietáhov.

3. Mgr. L. T. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava II je p o v i n n ý uhradiť Mgr. L. T. trovy konania v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. V. D., B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 208/05 z 25. augusta 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Mgr. L. T. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 52/97.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 2143/05 doručeným ústavnému súdu 3. októbra 2005, v ktorom okrem iného uviedol:

„... na základe Vašej žiadosti o vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti Mgr. L. T., ktorou namieta porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom na tunajšom súde pod sp. zn. 14 C 52/97 Vám oznamujem nasledovné:

- nejedná sa o skutkovo a právne zložitý spor*
- v prílohe zasielam chronológiu úkonov v konaní*

- neboli zistené prekážky postupu súdu podľa § 107 a nasl. O. s. p.
- podľa názoru súdu sťažovateľka nespôsobilá prietahy v konaní
- vo veci boli zistené prietahy spôsobené súdom
- zistené prietahy považujem za zbytočné
- neboli zistené iné okolnosti majúce vplyv na prietahy v konaní (...)“

Z prílohy vyplýva nasledovná chronológia úkonov okresného súdu:

„1, 2. 5. 1996 - žaloba vo veci úhrady odmeny za sprostredkovaný obchod vo výške 30 300,- Sk

- 2, 9. 5. 1996 - platobný rozkaz
- 3, 25. 6. 1996 - odpor proti platobnému rozkazu
- 4, 21. 10. 1996 pojednávanie - len odročené
- 5, 12. 2. 1997 pojednávanie - len odročené
- 6, 7. 5. 1997 pojednávanie
- 7, 13. 5. 1997 - doplňujúce vyjadrenie odporcu
- 8, 11. 6. 1997 - pojednávanie - len odročené
- 9, 12. 9. 1997 - pojednávanie - len odročené
- 10, 31. 10. 1997 - pojednávanie
- 11, 5.11. 1997 podanie - právna zást. navrhovateľky navrhla vypočuť 3 svedkov
- 12, 10. 12. 1997 pojednávanie
- 13, 25. 3. 1998 pojednávanie
- 14, 13. 5. 1998 pojednávanie - len odročené
- 15, 18. 9. 1998 pojednávanie - len odročené
- 16, 13. 10. 1998 - vyjadrenie pr. zástupcu navrhovateľky
- 17, 2. 12. 1998 - pojednávanie
- 18, 14. 12. 1998 - podanie právneho zástupcu odporcu - predloženie dokladov o úhrade.
- 19, 22. 1. 1999 - pojednávanie
- 20, 25. 1. 1999 - podanie - zmena označenia navrhovateľky
- 21, 14. 4. 1999 - pojednávanie - len odročenie

- 22, 7. 6. 1999 - podanie pr. zástupcu odporcu - vyjadrenie
- 23, 17. 1. 2001 - pojednávanie
- 24, 28. 3. 2001 - pojednávanie - len odročenie
- 25, 8. 6. 2001 - pojednávanie - len odročenie
- 26, 9. 11. 2001 - pojednávanie - len odročenie
- 27, 6. 2. 2002 - pojednávanie + vyhlásenie rozsudku
- 28, 28. 3. 2002 - odvolanie odporcu proti rozsudku
- 30, 31. 10. 2002 - výzva na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie
- 31, 8. 11. 2002 - zaplatenie súdneho poplatku v kolkových známkach
- 32, 5. 4. 2004 - predkladačka na Krajský súd
- 33, 30. 9. 2004 - pojednávanie na Krajskom súde + vyhlásenie uznesenia
- 34, 7. 9. 2005 - pojednávanie na OS
- 37, 14. 9. 2005 - podanie pr. zást. odporcu - návrh na výsluch svedkov.“

Obdobné procesné úkony, ktoré označil okresný súd vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu spisu okresného súdu.

Právna zástupkyňa sťažovateľky sa v stanovenej lehote k vyjadreniu predsedu okresného súdu nevyjadrila.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (I. ÚS 76/03, II. ÚS 157/02). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd

zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, v posudzovanom prípade je predmetom konania nárok na zaplatenie odmeny za vykonanie prác. Zo spisu okresného súdu zatiaľ nevyplýva, na základe akého právneho titulu si sťažovateľka uplatňuje svoj nárok, čo uviedol aj odvolací súd v rozhodnutí z 30. septembra 2004. Prípadná skutková alebo právna zložitosť veci nemohla mať v tomto prípade vplyv na vznik zbytočných prietáhov a v spojitosti s tým aj na možné porušenie základného práva sťažovateľky. Okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti uviedol, že nejde o skutkovo a právne zložitý spor.

2. Pri posudzovaní správania sťažovateľky ako účastníka konania ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľka čiastočne prispela k vzniku zbytočných prietáhov v konaní tým, že sa viackrát nezúčastnila nariadených pojednávaní (12. septembra 1997, 25. marca 1998, 18. septembra 1998, 28. marca 2001 a 19. novembra 2001), ako aj jej právna zástupkyňa (11. júna 1997, 28. marca a 19. novembra 2001), v dôsledku čoho musel okresný súd tieto pojednávania odročovať. Aj keď v niektorých prípadoch neúčast' na pojednávaní ospravedlnili, ústavný súd je toho názoru, že sťažovateľka a jej právna zástupkyňa sa svojim správaním podieľali na doterajšej dĺžke tohto konania.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či došlo v konaní k zbytočným prietáhom, bol postup okresného súdu v spore.

Postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťami uloženými mu v citovaných ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku.

Ústavný súd konštatuje, že konanie okresného súdu je poznačené v podstatnej miere nečinnosťou, na ktorú ústavný súd nezistil žiaden procesne významný dôvod (prekážku postupu konania podľa § 107 a nasl. OSP), a že v určitom období bolo jeho konanie málo efektívne a minulo sa svojmu účinku.

Ústavný súd zistil, že k priedňahom došlo pre nečinnosť okresného súdu bez akejkoľvek zákonnej prekážky v období od 14. apríla 1999, keď okresný súd odročil pojednávanie na neurčito, do 9. novembra 2000, keď určil termín pojednávania na 17. január 2000 (nečinnosť takmer 19 mesiacov), od 28. marca 2002, keď žalovaný podal odvolanie proti rozhodnutiu okresného súdu, do 5. apríla 2004, keď okresný súd predložil spis odvolaciemu súdu (nečinnosť spolu 24 mesiacov), a od 21. októbra 2004, keď mu bol vrátený spis odvolacím súdom, do 27. júna 2005, keď určil termín pojednávania na 7. september 2005 (nečinnosť 8 mesiacov). Zbytočné priedňahy v konaní priznal aj okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti.

Hoci okresný súd v inom období konal, celkovo určil až 19 termínov pojednávani a vo veci i rozhodol, v konaní však nerešpektoval zásadu hospodárnosti konania, jeho konanie bolo málo efektívne a minulo sa svojmu účinku. Jeho rozsudok z februára 2002 bol odvolacím súdom z dôvodu nepreskúmateľnosti a nedostatočne zisteného skutkového stavu vo veci zrušený. Stav právnej neistoty účastníkov nebol do dnešného dňa odstránený.

Ústavný súd konštatuje, že prebiehajúce konanie je stále na súde prvého stupňa bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej napriek tomu, že od podania žaloby uplynula doba viac ako 9 rokov. Okresný súd počas tejto doby konania nedokázal organizovať procesný postup plynulo a efektívne tak, aby sa odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň obrátil účastník konania so žiadosťou o rozhodnutie. Táto dĺžka konania okresného súdu nemôže byť podľa ústavného súdu ničím ospravedlňiteľná.

Vychádzajúc z týchto skutkových poznatkov dospel ústavný súd k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 14 C 52/97, došlo k zbytočným priedňahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priedňahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu,

aby vo veci konal a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk. Okrem iného uviedla: „*Dĺžka súdneho konania spôsobila u mňa právnu neistotu, pretože po skončení sporu nikto nezaručuje, či od odporcu dlžnú finančnú čiastku vymôžem (...)*“.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia (napr. I. ÚS 15/02, IV. ÚS 84/02).

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 14 C 52/97, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, povahu veci, resp.

predmet sporu (peňažné plnenie v sume 30 000 Sk s prísl.) a podiel sťažovateľky na zbytočných priet'ahoch uvedený pri hodnotení podľa kritéria správania sťažovateľky v časti II bode 2 tohto nálezu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 30 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. V. D.

Ústavný súd priznal podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažovateľke sumu 5 302 Sk (slovom päťtisíc tristodva slovenských korún) z dôvodu jej vzniknutých trov právneho zastúpenia. Ústavný súd priznal právnej zástupkyňi úhradu za dva úkony právnej služby (prípravu a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti), každý v hodnote 2 501 Sk (základom bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2004 vo výške 15 008 Sk), podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z. Ďalej ústavný súd priznal právnej zástupkyňi sťažovateľky aj dvakrát náhradu režijného paušálu za každý úkon po 150 Sk.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. októbra 2005